

Valtiovarainministeriö

Mia Aronen

valtiovarainministerio@vm.fi

mia.aronen@vm.fi

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VM003:00/2018

Valtiovarainministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimiston lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Kiitän mahdollisuudesta lausua asiasta. Kiinnitän lausunnossani huomiota erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (679/2016) kansallisen täsmentämisen kannalta relevantteihin seikkoihin.

Yleistä tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytöstä

Tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Tietosuoja-asetus jättää kuitenkin jäsenvaltioille eräissä asioissa kansallista liikkumavaraa, jolla tarkoitetaan asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa lainsäätäjän on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä.

Kansallisen liikkumavaran käyttö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan.

Kansallisen liikkumavaran käyttö on aina perusteltava ja sen on oltava tarpeen tietosuoja-asetuksen ja ehdotetun tietosuojalain täydentäiseksi. Tarvetta on arvioitava kansallisten näkökohtien lisäksi tietosuoja-asetuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 25/2005 vp) pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (esim. PeVL 26/2017 vp).

Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota tarpeeseen tarkoin selvittää lakiehdotuksen

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

yhteydessä tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain mahdollistama tai edellyttämä täydentävän erityissääntelyn tarve (PeVL 49/2017 vp).

Laki luottolaitostoinnasta annetun lain 15 luvun muuttamisesta

18 a § Väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittely

Luottolaitosten niin kutsuttuihin väärinkäyttöihin liittyvien henkilötietojen käsittely on perustunut tietosuojalautakunnan henkilötietolain (523/1999) 43 §:n perusteella myöntämään lupaan (dnro 8/923/2003 ja myöhemmät muutokset).

Tietosuojalautakunta on lupa-asiaa koskevassa päätöksessään katsonut, että väärinkäytöstiedot ovat rikollista tekoa koskevia tietoja (arkaluonteisia tietoja). Tietosuojalautakunta on voinut myöntää henkilötietolain 43 §:n 2 momentin mukaisen luvan arkaluonteisten tietojen käsittelylle erittäin tärkeää yleistä etua koskevasta syystä.

Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Kyseisen artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojaustoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Kansallisen liikkumavaran käytön tarpeellisuus

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan rikostuomioita ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittely ei tässä yhteydessä tapahdu tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa edellyttämällä tavalla viranomaisen valvonnassa. Näin ollen käsittelystä tulisi säätää laissa.

Tietosuojavaltuutettu yhtyy nk. TATTI-työryhmän mietinnössä (oikeusministeriön julkaisu 35/2017 s.39) esitettyyn näkemykseen, ettei väärinkäytöstietoja koskevasta käsittelystä ole mielekasta säätää tietosuoja koskevassa yleislaissa, koska sääntelyltä edellytetään tarkkarajaisuutta ja erityisiä suoja-toimia.

Tietosuojavaltuutettu pitää ehdotettuja säännöksiä tarpeellisina tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytön kannalta, jotta rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja voitaisiin henkilötietolain kumoutumisen jälkeen käsitellä osana väärinkäyttöihin liittyvää henkilötietojen käsittelyä.

Tietosuojalainsäädännön soveltamisala

Tietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että säännöksessä tulisi säätää henkilötietojen käsittelystä eikä rekisterin ylläpidosta. Tietosuoja-asetusta sovelletaan

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

sen 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.

Käsittelyn oikeusperuste; tietosuoja-asetuksen 6 artiklan ja 10 artiklan välinen suhde

Väärinkäytösrekisteriä koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan (s. 17) henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta seuraa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdasta. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla henkilötietoja voidaan käsitellä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suoja edellyttävät rekisteröidyn perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohta on suoraan sovellettavaa sellaisenaan, eikä kyseiseen käsittelyn oikeusperusteeseen sisälly edellä mainittua kansallista liikkumavaraa, joten kyseistä käsittelyn oikeusperustetta ei voida täsmentää taikka tarkentaa kansallisessa lainsäädännössä. Käsittelyn lainmukaisuuden arviointi kyseisellä perusteella jää ensi vaiheessa rekisterinpitäjän itsensä arvioitavaksi.

On huomattava, ettei ehdotettu 18 a § yksistään oikeuta käsittelemään väärinkäytöksiin liittyviä henkilötietoja. Kyseisestä säännöksestä huolimatta rekisterinpitäjän olisi arvioitava tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetyn nk. tasapainotestin kautta rekisterinpitäjän tai sivullisen oikeutetun edun käsillä olo ja arvioitava tätä suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin.

Ehdotetun säännöksen perusteella rikostuomioita ja rikkomuksia koskevien henkilötietojen käsittely olisi sallittua 10 artiklan mukaisesti silloin, kun 6 artiklassa säädetty peruste täyttyy. Ehdotettua sääntelyä tulisi selkiyttää ja täsmentää siltä osin, että kansallisen liikkumavaran käytön ala käy siitä selkeästi ilmi.

Säännöksessä viitataan ”väärinkäytöksiin liittyviin henkilötietoihin”. Väärinkäytöksiin liittyvien henkilötietojen tietosisältöä ei olla kuitenkaan ehdotuksessa täsmennetty. Ottaen huomioon edellisessä kappaleessa lausuttu, tulisi säännöksessä viitata 10 artiklan mukaisiin rikostuomioita tai rikkomuksia koskeviin henkilötietoihin, joita kyseinen säännös tietosuojavaaltuutetun käsityksen mukaan koskee.

Suojatoimien riittävyys

Ehdotetut suojatoimet vastaavat tietosuojalautakunnan luvassa dnro 8/923/2003 määriteltyjä suojatoimia. Lainsäätäjän tulisi vielä arvioida, onko toimintaympäristön muutos (esim. teknologian kehitys) vaikuttanut suojatoimien riittävyyteen ja luonut

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

tarvetta niiden päivittämiselle.

Muuta

Mitä tässä on lausuttu luottolaitostoiminnasta annetun lain 18 a §:stä, koskee myös soveltuvin osin maksulaitoslain (297/2010) ehdotettua 39 a §:ää.

18 b §. Tietojen luovuttaminen konsernin konsolidointiryhmän, rahoitus- ja vakuutusryhmän tai yhteenliittymän ulkopuolelle

Kyseisen säännöksen tarkoitus ja oikeusperusta jäävät jokseenkin epäselväksi. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan Suomen Asiakastieto Oy:öön, joka vastaa tällä hetkellä nk. väärinkäytösrekistereiden tietoteknisestä ylläpidosta.

Tietosuoja-valtuutetun käsityksen mukaan Suomen Asiakastieto Oy:n on henkilötietojen käsittelijän (vrt. tietosuoja-asetuksen 28 artikla) roolissa suhteessa luottolaitoksiin. Näin ollen Suomen Asiakastieto Oy käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjien lukuun ja sitä koskee tietosuoja-asetuksessa säädetyt velvoitteet. Myös rekisterinpitäjien on otettava huomioon tietosuoja-asetuksessa asetetut edellytykset henkilötietojen käsittelyn ulkoistamiselle.

Tietosuoja-lainsäädännön näkökulmasta henkilötietoja ei luovuteta Suomen Asiakastieto Oy:lle vaan toimeksiantoon perustuva henkilötietojen käsittely on henkilötietojen siirtoa/käyttöä. Henkilötietojen käsittelijällä ei ole itsenäistä oikeutta käsitellä tietoja, vaan hänen oikeutensa perustuu aina rekisterinpitäjällä olevaan oikeuteen. Henkilötietojen käsittelijällä on oikeus käsitellä henkilötietoja toimeksiannosta ilman erityistä sääntelyäkin.

Kyseistä säännöstä on vielä tarkemmin arvioitava tietosuoja-asetuksen ja edellä lausutun perusteella.

18 c §. Automatisoitu päätöksenteko

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan silloin, jos päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

Esityksessä ehdotetaan 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan suojatoimina säädettäväksi, että rekisterinpitäjän ”on ilmoitettava tietosuojavirastolle henkilötietojen automaattisesta käsittelystä lähettämällä tälle rekisteriseloste sekä ilmoitettava tässä pykälässä tarkoitetun automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta”. Ehdotetut säännökset vastaavat henkilötietolain 36 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan ehdotettuja suojatoimia tulisi tarkastella tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. Tietosuoja-asetuksessa ei säädetä velvollisuudesta laatia ”rekisteriselostetta”. Tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettujen suojatoimien tarkoituksena on suojata rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia automatisoidun päätöksenteon yhteydessä.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaista kansallista liikkumavaraa käytettäessä olisi säädettävä käsittelyyn liittyvistä suojatoimista. Tällaisia suojatoimia voivat olla esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdassa mainitut suojatoimet¹, jotka tulevat suoraan sovellettavaksi muissa kuin 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteissa.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdassa ei ole säädetty tyhjentävästi suojatoimista (sanamuotonsa mukaisesti ”vähintään”) vaan rekisterinpitäjän on arvioitava suojatoimien asianmukaisuus tapauskohtaisesti. Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan osalta suojatoimien asianmukaisuuden ja kattavuuden arviointi on lainsäätäjän tehtävä.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan (tietosuoja-asetuksen 57 artiklan 1 kohdan k alakohta) tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetty tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi tulisi tehdä silloin, kun henkilötietoja käsitellään 22 artiklassa tarkoitettuun automaattiseen päätöksentekoon. Vastaavasti kuin ehdotetun tietosuojalain 31 §:ssä, voitaisiin tässä yhteydessä harkita suojatoimena säädettäväksi, että vaikutustenarvioinnin tulos olisi, myös niissä tapauksissa joihin ei sovelleta tietosuoja-asetuksen 36 artiklaa, lähetettävä tiedoksi tietosuojavaltuutetulle. Tällöin rekisterinpitäjä myös ilmoittaa automatisoidun päätöksentekojärjestelmän käyttöönotosta tietosuojavaltuutetulle.

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja suojatoimia ja niiden riittävyyttä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on ehdotuksen jatkovalmistelussa välttämätöntä arvioida uudelleen.

¹ Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi; tämä koskee vähintään oikeutta vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö sekä rekisteröidyn oikeutta esittää kantansa ja riitauttaa päätös.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihe	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

**Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta
7 luku 8 §. Valvonta**

Kyseisissä säännöksissä rajoitetaan tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta saada pääsy tietoihin. Tietosuoja-asetuksen myötä mahdollisuudesta rajoittaa rekisteröidyn oikeuksia kansallisella tai unionin lainsäädännöllä säädetään asetuksen 23 artiklassa. Lainsäätäjän on arvioitava kaiken kaikkiaan tilanteet, joissa rekisteröidyn oikeuksia on lainsäädännöllä rajoitettu ja peilattava ne suhteessa tietosuoja-asetuksen 23 artiklaan.

Tietosuoja-asetuksen III luvun mukaisten rekisteröidyn oikeuksien soveltaminen on tietosuoja-asetuksessa vahva lähtökohta. Lainsäätäjän on ehdottomasti perusteltava tietosuoja-asetuksen 23 artiklan näkökulmasta välttämätön tarve rekisteröityjen oikeuksien rajoittamiselle. Erityisen painavat perustelujen on oltava nyt lausunnon kohteena olevassa tilanteessa, jossa rekisteröidyn oikeudet absoluuttisesti rajataan kokonaan soveltamisalan ulkopuolelle.

Rekisteröityjen oikeuksia tulisi rajoittaa ainoastaan poikkeustapauksessa. Rajoituksesta säättämisen edellytyksenä on, että rajoituksessa noudetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide, jolla voidaan taata:

- a) kansallinen turvallisuus; b) puolustus ; c) yleinen turvallisuus; d) rikosten ennalta estäminen, tutkinta, paljastaminen tai rikoksiin liittyvät syytetoimet taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelu tai tällaisten uhkien ehkäisy; e) muu unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rajaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva; f) oikeudellisen riippumattomuuden ja oikeudellisten menettelyjen suojelu; g) säänneltyä ammattitoimintaa koskevan ammattietiikan rikkomisen torjunta, tutkinta, selvittäminen ja syytteesenpano; h) valvonta-, tarkastus- tai sääntelytehtävä, joka satunnaisestikin liittyy julkisen vallan käyttöön a-e ja g alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa; i) rekisteröityjen suojelu tai muille kuuluvat oikeudet ja vapaudet; j) yksityisoikeudellisten kanteiden täytäntöönpano (23 art. 1 kohta)

Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan nojalla tehtävien lainsäädäntötoimenpiteiden on sisällettävä tarpeen mukaan erityisiä säännöksiä, jotka koskevat ainakin

- a) käsittelytarkoitusta tai käsittelyn ryhmiä;
- b) henkilötietoryhmiä;
- c) käyttöön otettujen rajoitusten soveltamisalaa;
- d) suojatoimia, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen;
- e) rekisterinpitäjän tai rekisterinpitäjien ryhmien määrittämistä;

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00	

- f) tietojen säilytysaikoja ja sovellettavia suojatoimia ottaen huomioon käsittelyn tai käsittelyryhmien luonne, laajuus ja tarkoitukset;
- g) rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä; ja
- h) rekisteröityjen oikeutta saada tietoa rajoituksesta, paitsi jos tämä voisi vaarantaa rajoituksen tarkoituksen (23 art. 2 kohta)

Näiltä osin ehdotusta on välttämätöntä tarkentaa. Suojatoimena tietosuojavaltuutettu on pitänyt toimivana ratkaisua, jossa suojatoimena valtuutettu voi tarkastaa rekisteröidyn pyynnöstä rekisteröityjä koskevien henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Mitä tässä on lausuttu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 8 §:stä, koskee myös soveltuvin osin ehdotettua rahapesun selvityskeskuksesta annetun lain 3 §:ää.

Vaikutukset viranomaistointimintaan

Esityksessä ei ole arvioitu ehdotuksen vaikutuksia tietosuojavaltuutetun toimiston toimintaan. Ehdotus koskee tietosuojavaltuutetun toimiston tehtäviä (esim. s. 30, 32, 34, 36-37). Jos tietosuojavaltuutetulle säädetään rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien täytäntöönpanemiseksi erityisiä tehtäviä, on välttämätöntä, että tietosuojavaltuutetulla on arvioitu olevan riittävät resurssit hoitaa nämä tehtävät tehokkaasti. Näiltä osin esitystä on syytä tarkistaa.

Muuta

Lisäksi esityksen jatkovalmistelussa on otettava huomioon oikeusministeriön ehdotus uudeksi tietosuojalaiksi.

Mahdollisissa lisäkysymyksissä voitte olla yhteydessä allekirjoittaneeseen ylitarkastajaan p. 029 5666 796.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Anna Hänninen

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00	
